

NORGE ER EUs STØRSTE EKSPORTMARKED FOR REGLER

Av Trine Radmann,
direktør ved NHOs Brusselkontor

Foto: NHO

Er det mulig å diskutere utviklingen i EU og øke kunnskapen om temaet uten at debatten alltid ender med konfrontasjoner? Hvis det er mulig burde Norge sette i gang diskusjonen raskt!

For litt over ett år siden leverte utenrikskomiteen på Stortinget en enstemmig innstilling om norsk europapolitikk. Komiteen skriver i innstillingen at den «...vil vise til at utviklingen i det europeiske samarbeidet innebærer at EU treffer beslutninger som påvirker stadig flere sider av det norske samfunnet.» Dette var en meget klar melding om at norske fremtredende, folkevalgte representanter ikke er fornøyd med å la andre lands politikere snakke og bestemme på våre vegne lenger.

Norske myndigheter skal bli mer aktive og arbeide mer konstruktivt og systematisk med utformingen av politikken i EU. Dette behøves etter som den reelle makten Norge kunne hatt, utøves i dag i korridorene utenfor, og innenfor, lokalene hvor EUs folkevalgte og nasjonale politikere bestemmer Norges ve og vel.

Siden 1993 har Norge lagt sin stemme i hendene til noen som ikke selv har interesse av å ivareta Norges behov, og dette er ikke tilfredsstillende i lengden. Norges primære tilknytningsform til EU er gjennom EØS-avtalen. En avtale som utvikler seg til å bli mer og mer omfattende og som stadig utvides med nye rettsakter. Norge, med vår åpne økonomi er svært avhengig av å kunne ha et tett og godt forhold til vår viktigste handelspartner, EU. Så hvorfor stoppe ved det nest beste?

Våre statsråder reiser til Brussel for å snakke med sine nordiske kolleger og andre EU-land i forkant av EUs toppmøter ettersom det som vedtas på EUs toppmøter har direkte betydning for Norge. Vår egen statsminister må be sine nordiske kolleger snakke Norges sak, ettersom Norge ikke har egne

politikere i de organene som fatter vedtak som angår Norge. Dagens tilknytningsform fordrer derfor meget innsiktsfulle, personlig vinnende og aktive statsråder som har interesse for og som arbeider systematisk opp imot EU-systemet.

Norge er ikke et lite land

Små land kan ha stor makt i EU om forholdene ligger til rette for dette. En forskningsrapport av Jonas Tallberg, professor ved Swedish Institute for European Policy Studies viser at regjeringssjefenes personlige innsats kan avgjøre et lands innflytelse, med Luxembourg og Danmark i hver sin ende av innflytelsesskalaen. I Det europeiske råd er det tre hovedfaktorer som påvirker innflytelsen: Personlige egenskaper (fagkompetanse, tyngde i hjemlandet, koalisjonsbygging og interessen av å ta en kamp på hjemmebane om EU-saker), strukturelle forhold (størrelsen på land, økonomi etc.) og saken (betydning for det enkelte land, ressurser, engasjement og handlingsalternativ på området).

Tallbergs rapport viser også at samkjørte små land har uforholdsmessig stor innflytelse, og da trekker han

Foto: CHB

frem Sverige, Finland og Danmark som eksempler. De små landenes systematiske samarbeid, som i Norden foregår gjennom Nordisk Råd og i nordiske fellesmøter før toppmøtene i EU, gir gehør for nordiske synspunkt.

Dette gjelder spesielt saksspesifikke områder, som for eksempel miljø og sysselsettingspolitikk for de nordiske landene. Et fullt ut deltakende Norge vil derfor øke den nordiske blokkens – og Norges – innflytelse.

For litt over ett år siden leverte utenrikskomiteen på Stortinget en enstemmig innstilling om norsk europapolitikk.

Behovet for å få innflytelse er virkelig til stede. Vi har sluttet oss til ca. én lov om dagen siden innføringen av EØS-avtalen. Det betyr ca. 6.000 rettsakter siden 1993. EUs beslutninger har stor betydning for Norge, uten at vi selv er med på å vedta dem. Et EU bestående av 27 medlemmer og en halv milliard borgere har fortsatt særordninger for Norge, men det er ikke sikkert at disse varer evig. Så lenge Norge ikke er medlem er det denne ordningen som sikrer vår handel med EU som igjen sikrer den norske velferdsstaten.

Norge vil ha innflytelse i EU – hvis vi jobber systematisk. Norge er mye større enn for eksempel Slovenia som sitter med formannskapet i EU dette halvåret. Slovenia består av to millioner innbyggere og et relativt lite areal. Det er mange forventninger knyttet til Slovenia som er det første av de gamle kommuniststatene som påtar seg oppgaven å lede EU. Slovenerne setter dagsorden for hva EUs stats- og regjeringsledere diskuterer, og arbeider med for å oppnå kompromisser og enighet landene imellom. Ingen liten oppgave, men med stor betydning.

Norge kan også anses å være et lite land, slik som Slovenia, men dette er først og fremst hvis vi måler antall innbyggere. For mange små land er medlemskapet i EU en trygghet for at andre land ikke

skal dominere dem fullstendig. Et medlemskap er derfor en sikkerhet. Norge er et stort land når det kommer til utstrekning, men uavhengig av dette er det først og fremst måten vi ser på oss selv som er avgjørende for om vi representerer et lite eller stort land. Man kunne tro at nordmenn mangler tro på seg selv, når vi ser på hvilken rolle vi inntar i EU, men det er ikke tilfelle. Vi kan om vi vil. Når våre statsråder kan diskutere med oljesjeiker i Saudi-Arabia, kan man også diskutere med våre europeiske kolleger som har samme kulturbakgrunn og forståelse for mye av det som skjer. Viljen er derfor viktig.

Fra norske myndigheters side prøver man å arbeide tett opp mot EU, men de siste årenes utvidelse av fellesskapet fra 15 til 27 land har endret allianse-tenkingen. Ved innlemmelsen av Romania og Bulgaria i EU i fjor har det oppstått tettere samarbeid mellom land internt i EU. I dag skjer det oftere enn før at medlemsland allierer seg og har tettere kontakt under EU-paraplyen enn de hadde før EU omfattet alle 27. For Norge sin del innebærer dette at vi må være enda mer på ballen enn før. Ikke minst i forhold til våre nordiske naboer, og inngå allianser hvor det er mulig. Utviklingen i EU er avhengig av utviklingen i det enkelte medlemsland. Hvis Norge har mulighet til å delta i utviklingen i enkeltmedlemsland og

Norge er dyktig til å tilpasse seg EUs regelverk - selv om vi står utenfor EU.

inngå allianser, vil dette kunne påvirke EU til å gå i også Norges retning.

Utvidelse

EU bryter stadig ned gamle skillelinjer i Europa og ved utvidelsen for ett år siden med Romania og Ungarn, har Norges tilknytningsform opplevd et lite tilbakeskritt. De nye EU-landene kjenner ikke Norges tilknytningsform like godt som de gamle EU-landene, som Tyskland, Frankrike, Nederland, UK med flere. Dette reduserer interessen og kunnskapen om EØS-avtalen. Ofte enn før skjer det at Norge må forklare hva man står for og hvorfor

vi ikke ønsker å være medlem. Dette krever en god og gjennomtenkt forklaring. I EU er det nemlig ultranasjonalistene som er sterkt imot medlemskapet, mens venstresiden i politikken ivrer for et stadig tettere integrert fellesskap. Ved å legge sammen Norges oljeinntekter med synet på medlemskap kan man trekke slutninger som ikke nødvendigvis gjør oss stolte.

Stortingsmeldingen om en mer aktiv europapolitikk legger til rette for at Norge skal bli bedre på å ivareta norske interesser gjennom en bedre samordning av arbeidet i Brussel, og

en sterkere spissing av innsatsen. Det som ikke omtales i meldingen er hvordan Stortinget skal koble seg på dette arbeidet. At europaparlamentarikere og komiteer i Europaparlamentet reiser til Norge er vel og bra, men hvorfor er det få norske parlamentarikere å se i Brussel og Strasbourg? Det politiske nivå må ha større oppmerksomhet og innsats rettet mot det som skjer i Brussel. Regjeringsapparat på studieturer er bra, men statsråder som ikke møter opp til ministermøter når de har muligheten, kan gjøre jobben sin bedre. I tillegg kan sikkert vi som arbeider til daglig opp imot EU-systemet legge forholdene bedre til rette for at norske parlamentarikere kommer til Brussel!

Demokratidebatten

Norge behøver økt europadebatt. Kompetansen må heves og vårt felles arbeid opp imot EU-systemets aktører må effektiviseres. Våre folkevalgte politikere må som nevnt også rette nesene mer mot Brussel og det kan være nybrottsarbeid for enkelte – men det må til. Stortinget må finne en form som gjør at Stortingets fagkomiteer koples direkte inn i det politiske arbeidet med grønnbøker, forordninger og direktiver av betydning for Norge. I EU sendes forslag til direktiver til medlemslandene til en kompetansetest, hvor medlemslandene må svare på om dette er EUs ansvar eller ikke. Der bør også Norges prosess starte.

I dag er det norske demokratiet den store taperen. Vi har verken innflytelse på, stemmerett i, åpenhet omkring eller debatt om den sterkeste påvirkningsfaktoren i norsk politikk. Kjennetegnet for Norges samarbeidsordninger er at vi får lov til å slutte oss til det andre har bestemt, men ikke være med på å bestemme selv. Makten ligger i våre nabolands nasjonalforsamlinger, EUs institusjoner og i EU-landenes befolkning. Vi skal være glad for at vi har EØS-avtalen som sikrer Norge deltakelse i EUs indre marked og fri bevegelse av varer, arbeid, kapital og personer. Vi er avhengige av denne avtalen slik at velferdsstaten kan bestå og Norges inntekter opprettholdes.

Mye av det vi i dag tar for gitt har kommet gjennom politisk arbeid og samarbeid over landegrensene. I Norden var vi tidlig ute med å droppe passet og skape et felles nordisk arbeidsområde. Mange av de europeiske landene fikk dette gjennom det indre marked og Schengen-samarbeidet vel 20 år senere. Den stadig økende handelen på tvers av land er ikke kommet som følge av globaliseringen. Det har vi drevet med siden vikingtiden. Utviklingen ved handel og arbeidsdeling har akselerert kraftig og landene er vevd sammen i en økonomisk avhengighet hvor det som skjer er mer dynamisk enn før. Det nye elementet er derimot internasjonaliseringen og globaliseringen av folks

Vi reiser, handler og bosetter oss, del- eller heltid på kryss og tvers over landegrensene.

hverdag utenfor arbeidstiden. Vi reiser, handler og bosetter oss, del- eller heltid på kryss og tvers over landegrensene. På samme måte som vi gjennom det indre marked lager felles regelverk for samhandlingene, bygger vi opp et felles sosialt nett for enkeltmennesket. I EU-sammenheng er dette det sosiale charter som gjør at vi behandles som innbyggere av det medlemsland vi er i eller slår oss ned i. Forbrukerbeskyttelsen og kriminalitetsbekjempelsen blir også med over landegrensene. EU-samarbeidet handler også om dette og dette er ikke goder som har vokst opp av bakken. De er blitt til gjennom forpliktende politisk samarbeid på tvers av landegrensene. Et samarbeid Norge kan delta i – hvis vi vil.

Egeninteresse og felles verdier

EU-debatten i Norge har i stor grad dreid seg om norske interesser og i

hvilken grad det vil lønne seg for Norge å være medlem av EU. Et annet perspektiv finnes også. Det er hvor vi vektlegger at Norge er en del av den humanistiske tradisjon som EU bygger på. Hvor respekt for grunnleggende menneskerettigheter og et inkluderende velferdssamfunn står sentralt. I internasjonale spørsmål har Norge i høy grad sammenfallende synspunkt med EU og medlemslandene. Dette gjelder både i forsvars- og sikkerhetspolitikken, utviklingspolitikk og i klimaspørsmål, for å nevne noen. Også når det gjelder Europas utvikling slutter Norge helhjertet opp om EUs målsetting om et fredelig, stabilt og velstående Europa. Vi jobber parallelt med EU når det gjelder støtte til nye og fremtidige medlemmer, og anerkjenner den motivasjonen EU-medlemskap er og har vært for den demokratiske utviklingen i disse landene. Det er derfor noe underlig at vårt verdibaserte engasjement stopper der det europeiske samarbeidet virkelig utspiller seg.

Norge spiller en rolle og denne bør få utvikle seg videre. Denne gang i samarbeid med våre europeiske naboer i den europeiske union.

EØS bra - medlemskap bedre

Næringslivet behøver forutsigbare og harmoniserte rammevilkår slik at vår handel med EU, som utgjør 80 prosent av vår eksport, ikke blir mer skadelidende enn nødvendig av at vi ikke deltar fullt ut i våre nabolands politiske samarbeid. Det er derfor av stor betydning at vi diskuterer og deltar i EUs tenking og utvikling i saker som allikevel påvirker oss. EØS-avtalen er en god avtale som i stor grad bidrar til å sikre Norges handel med EU, men den ivaretar ikke all markedsadgang for norske produkter. Den sikrer heller ikke norsk deltakelse i det politiske samarbeidet. Et samarbeid hvis mål er fred, stabilitet og økt velferd i Europa.

Dette oppleves tydeligere enn før som et paradoks, sett med norske øyne fra

Brussel. Vi må langt oftere enn før forklare Norges forhold til EU etter hvert som EU utvikles, og når enkelte trekker frem at det blir stadig vanskeligere å bli sett og hørt i Brussel, stemmer dette godt. Og det blir vanskeligere jo lenger vi befinner oss utenfor.

Norge er tett integrert med EU. Faktisk så integrert og avhengig at en løser eller svakere tilknytning ikke er et alternativ. Det vil være svært negativt for blant annet det norske næringslivet og velstanden i vårt land. Derfor må vi sørge for mer innflytelse – ikke mindre – og det får vi kun gjennom medlemskap!

Trine Radmann har arbeidet ved NHOs Brussel-kontor siden 1. april. Hun ble direktør og leder av kontoret i januar 2008. Hun overtok denne stillingen etter Jon Vea, som nå er Norges nye ambassadør i Angola.

Foto fra venstre: CHB, Morten Malmø, Olav Hegger/Fotovisjon AS (2)